

ПАРИТЕТ СУБ'ЄКТІВ І ГРОМАДСЬКИЙ КОНТРОЛЬ У СФЕРІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ: ПРИНЦИПИ НАЛЕЖНОГО ВРЯДУВАННЯ В АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОМУ ВИМІРІ

PARITY OF SUBJECTS AND PUBLIC CONTROL IN THE SPHERE OF PHYSICAL CULTURE AND SPORTS: PRINCIPLES OF GOOD GOVERNANCE IN THE ADMINISTRATIVE AND LEGAL DIMENSION

Геллер Є.Б., к.ю.н.

Статтю присвячено дослідженню принципів належного врядування в адміністративно-правовому вимірі забезпечення паритетності суб'єктів та громадського контролю у сфері фізичної культури і спорту в Україні. Обґрунтовано, що трансформація публічного адміністрування від владно-розпорядчої моделі до людиноцентричної та сервісно-орієнтованої зумовлює необхідність переосмислення ролі держави, органів місцевого самоврядування й інститутів громадянського суспільства, а також удосконалення механізмів їх взаємодії. Показано, що формальні інструменти участі громадськості (консультації, громадські експертизи, громадська антикорупційна експертиза) за відсутності дієвих юридичних наслідків ігнорування пропозицій не забезпечують реального впливу громадської думки на управлінські рішення. На прикладі правового регулювання громадської антикорупційної експертизи підкреслено розрив між обов'язком розгляду рекомендацій та їх фактичним урахуванням, що знижує довіру до публічної влади і стримує розвиток партнерської моделі врядування. Доведено, що відкритість і прозорість діяльності органів влади є базовими передумовами змістовної участі громадян та ефективного зовнішнього контролю: вони забезпечують доступ до інформації, передбачуваність рішень, обґрунтованість адміністративних актів і підзвітність публічної адміністрації. Визначено значення децентралізації у фізичній культурі та спорті як механізму підвищення легітимності влади й активізації територіальних громад, водночас виявлено проблему нерівномірного розподілу повноважень і залежності окремих суб'єктів галузі від центральних органів виконавчої влади. Зроблено висновок, що подальше реформування має спиратися на людиноцентризм, гуманізм, паритетність суб'єктів, реальне врахування громадської думки та продуктивність використання публічних ресурсів, що дозволить сформувати стабільну й соціально орієнтовану систему розвитку фізичної культури і спорту.

Ключові слова: належне врядування, публічне адміністрування, громадський контроль, паритетність суб'єктів, відкритість і прозорість, децентралізація, нормативно-правове регулювання, фізична культура і спорт.

The article is devoted to the study of the principles of good governance in the administrative and legal dimension of ensuring parity of subjects and public control in the sphere of physical culture and sports in Ukraine. It is substantiated that the transformation of public administration from a power-managerial model to a people-centered and service-oriented one necessitates a rethinking of the role of the state, local governments and civil society institutions, as well as improving the mechanisms of their interaction. It is shown that formal instruments of public participation (consultations, public expertise, public anti-corruption expertise) in the absence of effective legal consequences of ignoring proposals do not ensure a real influence of public opinion on management decisions. Using the example of legal regulation of public anti-corruption expertise, the gap between the obligation to consider recommendations and their actual consideration is emphasized, which reduces trust in public authorities and hinders the development of a partnership model of governance. It is proven that openness and transparency of government activities are basic prerequisites for meaningful citizen participation and effective external control: they ensure access to information, predictability of decisions, justification of administrative acts and accountability of public administration. The importance of decentralization in physical culture and sports as a mechanism for increasing the legitimacy of government and activating territorial communities is determined, while at the same time the problem of uneven distribution of powers and dependence of individual subjects of the industry on central executive bodies is revealed. It is concluded that further reform should be based on humanism, humanism, parity of subjects, real consideration of public opinion and productivity of public resources use, which will allow to form a stable and socially oriented system of development of physical culture and sports.

Key words: good governance, public administration, public control, parity of subjects, openness and transparency, decentralization, regulatory and legal regulation, physical culture and sports.

Постановка проблеми. В Україні з метою залучення громадян до участі в управлінні державними справами, забезпечення їх вільного доступу до інформації про діяльність органів виконавчої влади, а також утвердження гласності, відкритості й прозорості функціонування відповідних органів було розроблено та затверджено Порядок проведення консультацій з громадськістю з питань формування та реалізації державної політики [1]. Як інструменти участі громадськості в управлінні у наукових джерелах виокремлюють, зокрема, громадський контроль, громадську експертизу та громадську антикорупційну експертизу [2].

Стан наукової розробки проблеми. Проблематика публічного адміністрування у сфері фізичної культури і спорту розглядається в українській науці переважно в межах загальних досліджень адміністративного права, державного управління та спортивного права. У працях В.Б. Авер'янова, Ю. П. Битяка, О. Ф. Андрійко, І. П. Голошніченка, Т.О. Коломоєць, Н. І. Дідик сформовано теоретичні підходи до принципів адміністративного права, їх

ролі в механізмі адміністративно-правового регулювання та співвідношення з принципами державного управління. Концептуальні засади публічного адміністрування, а також трансформація управлінської парадигми у напрямі людиноцентризму і сервісності розкриваються у працях Н. О. Максименцевої, Н. М. Рудік, А. А. Пухтецької.

Питання відкритості, прозорості, участі громадськості та децентралізації як складових належного врядування аналізуються у дослідженнях, присвячених європейським стандартам Good Governance та Good Administration. Окремі аспекти участі громадян у прийнятті управлінських рішень, громадського контролю та антикорупційної експертизи розглядаються в межах робіт з конституційного, адміністративного та антикорупційного права.

Водночас більшість наявних наукових праць має загально-теоретичний характер і не враховує специфіки фізичної культури і спорту як особливого об'єкта публічного адміністрування, що поєднує соціальну, гуманітарну та оздоровчу функції. Недостатньо розробленими залишаються питання людиноцентричної моделі управління,

паритетності суб'єктів, реального врахування громадської думки та ефективності використання публічних ресурсів у зазначеній сфері, що зумовлює актуальність подальших комплексних адміністративно-правових досліджень.

Метою наукової статті є вивчення принципів належного врядування в адміністративно-правовому вимірі забезпечення паритету суб'єктів і громадський контроль у сфері фізичної культури і спорту.

Виклад основного матеріалу. Водночас на практиці врахування громадської думки під час ухвалення управлінських рішень нерідко стикається з проблемою відсутності дієвих наслідків її ігнорування.

Показовим у цьому аспекті є приклад, пов'язаний із результатами громадської антикорупційної експертизи законопроектів. Так, підп. 3 ч. 1 ст. 21 Закону України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 р. № 1700-VII передбачає право громадських об'єднань, їх членів або уповноважених представників, а також окремих громадян у сфері запобігання корупції проводити або замовляти проведення громадської антикорупційної експертизи нормативно-правових актів та їх проектів, подавати за її результатами пропозиції до відповідних органів, а також отримувати інформацію про врахування поданих пропозицій [3]. Зауважимо, що такі експертизи мають ініціативний характер і нерідко оцінюються як більш якісні порівняно з антикорупційною експертизою, яку здійснює Міністерство юстиції України на обов'язковій основі. Це, зокрема, пояснюється більшою неупередженістю громадськості щодо напрацьованого проекту, тоді як органи виконавчої влади часто є безпосередніми учасниками формування його положень.

Щодо юридичних наслідків таких експертиз законодавство передбачає обов'язок їх розгляду суб'єктом видання (прийняття) відповідного акта, його правонаступником або суб'єктом, до якого перейшли відповідні нормотворчі повноваження у відповідній сфері (ч. 8 ст. 55 Закону України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 р. № 1700-VII) [3]. Однак сам по собі розгляд не тотожний врахуванню та практичному впровадженню запропонованих рекомендацій. У зв'язку з цим актуалізується потреба у формуванні механізмів реального (практичного) врахування громадської думки задля забезпечення засади домінування громадської думки та участі в ухваленні рішень.

Водночас ефективна реалізація зазначеної засади передбачає належний рівень поінформованості та компетентності громадськості щодо проблематики відповідної сфери й рішень органів влади, що, своєю чергою, зумовлює пріоритетність дотримання засад відкритості та прозорості як необхідних умов для усвідомленої та змістовної участі громадян у процесах публічного адміністрування [4].

Засада відкритості та прозорості (зокрема прозорості діяльності й взаємодії регуляторних органів між собою та з іншими заінтересованими сторонами) розглядається як одна з адміністративно-правових засад функціонування органів виконавчої влади в державах ЄС [5, с. 6]. Її зміст, зокрема, конкретизовано в Рекомендації Комісії Європейського Співтовариства 98/257/ЄС від 30 березня 1998 р. «Про принципи, які застосовуються до органів, відповідальних за позасудове врегулювання спорів про захист прав споживачів» [6], де відкритість і прозорість пов'язуються з доступом до несекретної інформації на запит, а також з обов'язком компетентного органу оприлюднювати річний звіт, який відображає прийняті рішення.

Розвиваючи трактування змісту зазначених принципів, А. А. Пухтецька підкреслює, що ця група засад охоплює: 1) відкритість як протизагаду секретності; 2) прозорість як протизагаду дискреційності; 3) винятковість конфіденційного та секретного характеру діяльності органів публічної влади; 4) набрання чинності актами лише після їх офіційного опублікування; 5) підконтрольність публічних

адміністрацій зовнішньому контролю; 6) обов'язковість обґрунтування та доведення підстав прийнятого рішення до відома особи, права чи законні інтереси якої зачіпаються внаслідок його ухвалення [7].

Окремо слід зауважити щодо зовнішнього контролю, оскільки нині контроль як напрям діяльності не є виключною функцією суб'єктів владних повноважень. Принципово новим у контексті організації демократичного управління є формування механізмів зворотного зв'язку між об'єктом і суб'єктом макросоціального управління, що інтегрує елемент соціального контролю в процес ухвалення управлінських рішень та ставить під громадський контроль сам процес формування управлінських структур [8, с. 29]. Водночас не можна оминути увагою й те, що для суб'єктів владних повноважень закріплюється обов'язок доводити результати державного контролю до відома громадськості або правоохоронних органів та інших осіб, заінтересованих у результатах такого контролю [7, с. 105].

Принцип пріоритетності прав і свобод людини та громадянина в антиетатистському вимірі розв'язує питання першочерговості та підпорядкування завдань соціального управління, зокрема у площині співвідношення «liberty» та «loyalty» [8]. У контексті цього принципу, а також з огляду на індикатори належного врядування, що застосовуються експертами SIGMA, для публічного адміністрування у сферах фізичної культури та спорту слід відзначити поступовий перехід від виконавчо-розпорядчих форм управління до врядування, зорієнтованого на задоволення потреб особи [9, с. 17].

Управлінська реформа пов'язується з виробленням і практичною реалізацією управлінських технологій, які через методи та форми управління закріплюють соціальні новації й перспективні тенденції розвитку суспільства, що модернізується [8, с. 26]. У цьому контексті відбувається переоцінка пріоритетів функцій держави, серед яких сервісна функція поступово висувається на перший план. Така зміна акцентів відображається й у сучасному розумінні предмета адміністративного права, до якого, поряд із відносинами публічного адміністрування, відносять також відносини адміністративно-правового захисту, надання адміністративних послуг та інші пов'язані сфери.

На сучасному етапі, як зазначається в доктрині, державно-управлінська діяльність має трансформуватися з переважно владно-розпорядчої щодо людини у діяльність, що насамперед забезпечує пріоритет прав особи у її взаємовідносинах з державою та орієнтується на надання громадянам адміністративних (управлінських) послуг. Водночас обґрунтовується необхідність суттєвого посилення адміністративно-правового захисту прав і свобод громадян, а також запровадження повноцінної адміністративної юстиції в Україні; суспільні відносини, що виникають у цій сфері, також становлять складову предмета адміністративного права [10, с. 108].

У цьому сенсі як визначальні принципи публічного адміністрування постають: максимальна орієнтація на потреби громадянина; гнучкість і здатність до новаторських управлінських рішень; забезпечення прозорості та доступності адміністрування; формування належного рівня професійної підготовки персоналу [9, с. 18].

Гуманізація адміністрування є наслідком кардинальної трансформації парадигми державного управління. У площині гуманітарної політики такі зміни мають проявлятися через гуманізацію функціонування державних інституцій та їх управлінської діяльності, переорієнтацію державних пріоритетів на першочергове розв'язання завдань духовного оздоровлення нації й задоволення індивідуальних культурних потреб громадян. Досягнення цієї мети, як підкреслюється в науковій літературі, потребує реального, а не декларативного об'єднання зусиль державних і недержавних інституцій, усіх суб'єктів суспільної життєдіяльності задля формування єдиного гуманітарного простору

України [11, с. 436]. У цьому контексті на перший план виходить питання паритетності суб'єктів публічного адміністрування у сферах фізичної культури та спорту, а також децентралізації влади.

Водночас слід уточнити, що на сучасному етапі одним із провідних принципів публічного управління визнається децентралізація влади, що кореспондує європейському вектору розвитку України та задекларованому курсу на набуття членства в ЄС. У сферах фізичної культури та спорту децентралізація, як пояснює І. Л. Гасюк, полягає у делегуванні частини владних повноважень щодо забезпечення належного функціонування галузі та її розвитку в межах територіальної компетенції від центральних органів виконавчої влади у сфері фізичної культури і спорту до територіальних – обласних та районних – органів [12, с. 196].

Формування сучасної ціннісної системи державного управління, яка б відповідала потребам сьогодення та усталеним демократичним принципам здійснення політики і водночас користувалася підтримкою та довірою з боку різноманітних неурядових організацій, є неможливим без налагодження якісної взаємодії як усередині системи державно-управлінських відносин між різними владними структурами, так і в межах їх взаємовідносин з інститутами громадянського суспільства та громадськістю загалом [8, с. 34]. Водночас слушним є застереження, що спроби держави нав'язати об'єктивним процесам культурного розвитку певний зміст, форми, норми, стандарти чи напрями зазвичай спричиняють деформації культурного життя, які в підсумку призводять до духовної деградації суспільства та чинять руйнівний вплив на всю систему суспільних відносин. Однак і протилежна ситуація – коли гуманітарний розвиток перестає бути об'єктом регулятивного впливу держави та фактично залишається на «самоплив» – здатна зумовлювати деформації не меншою мірою, ніж надмірна регуляція [11, с. 435].

У цьому зв'язку В. Г. Коконевич наголошує, що заурою розвитку фізичної культури і спорту є цілеспрямована та узгоджена діяльність державних інституцій, територіальних громад, виробничих структур, приватних організацій, громадських об'єднань, а також фахівців відповідної сфери. На думку дослідника, особливої ваги це набуває щодо фахівців, які мають статус державних службовців або працюють в установах та організаціях, що фінансуються з державного чи місцевих бюджетів. Лише за умови оптимального поєднання дій усіх заінтересованих суб'єктів управління, як підсумовує науковець, стає можливим забезпечення людей оптимальною руховою активністю протягом усього життя, досягнення належного рівня фізичної та функціональної підготовленості, упровадження традицій здорового способу життя, а також сприяння соціальному, біологічному й психічному благополуччю людини [13].

Децентралізація влади є засадою, яку доцільно розглядати у взаємозв'язку з принципом паритетності суб'єктів публічного адміністрування. Так, В. А. Базенко одним із найвагоміших наслідків посилення місцевого самоврядування вважає підвищення загальної ефективності виконання державою своїх функцій. На його думку, за умов довіри громадян до місцевих посадових осіб і їх активнішого залучення до поліпшення стану справ у громадах змінюється на краще і ставлення до держави загалом. Відтак, навіть якщо внаслідок децентралізації обсяг повноважень центрального уряду звужується, легітимність держави як цілісного утворення посилюється. У цьому сенсі децентралізацію можна розглядати як механізм, від застосування якого одночасно виграють усі рівні влади та громадяни [14, с. 61-64].

Водночас на сучасному етапі розподіл управлінських повноважень між органами державної влади та органами місцевого самоврядування у сфері фізичної куль-

тури і спорту залишається нерівномірним. Як зазначає О. М. Алікова, «серцевину керування утворює багатобічна організуюча діяльність державних органів керівництва фізичною культурою і спортом» [15]. Крім того, простежується залежність окремих об'єктів управління у досліджуваних сферах від відповідних суб'єктів владних повноважень, що особливо виразно проявляється у взаємодії національних спортивних федерацій із центральним органом виконавчої влади, який формує та реалізує державну політику у сферах фізичної культури і спорту. Унаслідок цього порушується баланс між державною та муніципальною владою, а також між державою і громадянським суспільством у процесі адміністрування зазначених сфер.

З огляду на це О. М. Обозна обґрунтовує висновок про наявність потреби у здійсненні якісних змін у сфері фізичної культури і спорту на основі застосування сучасних підходів, консолідації зусиль заінтересованих організацій і широких верств населення [16, с. 39-43]. У свою чергу С. В. Нікітенко наголошує, що на передній план виходять питання переосмислення ролі й місця держави та місцевого самоврядування у розвитку й підвищенні ефективності системи фізичної культури з метою забезпечення здоров'я нації, а також у забезпеченні результативності функціонування спорту [17, с. 95-97]. Вважаємо, що перегляд провідної ролі держави та перерозподіл функцій між зазначеними суб'єктами має бути одним із ключових напрямів реформування публічного адміністрування у сфері фізичної культури і спорту.

Це означає, що формування державної політики у сфері фізичної культури суб'єктами публічного адміністрування має передбачати реформування механізмів адміністрування на основі зміни управлінської парадигми держави, в межах якої людиноцентрична теорія, як обґрунтовує С. В. Нікітенко, обирається як фундаментальна для адміністрування всіх сфер суспільного життя [17, с. 53-55]. Людський вимір політики та державного управління проявляється у наданні їм гуманістичного спрямування, здійсненні управлінських рішень в інтересах людини, суспільства й народу загалом, а також у ставленні до людини як до найвищої соціальної цінності: повазі її гідності, праву на життя та вільний розвиток, створенні умов для реалізації здібностей, визнанні й реальному забезпеченні прав людини і громадянина. Саме ступінь такого забезпечення виступає критерієм оцінки ефективності суспільної системи та передбачає рівне ставлення до всіх громадян держави. Політика і політична діяльність, що здійснюються поза принципами гуманізму, за відповідним підходом, набувають аморального характеру [8, с. 33].

У цьому контексті В. А. Базенко визначає основною метою реформування побудову нових, ефективних взаємовідносин між усіма організаціями, залученими до спортивної галузі, а також посилення ролі інституту місцевого самоврядування у розвитку фізичної культури і спорту [14, с. 172-178]. Подібної позиції дотримується М. С. Калина, підкреслюючи, що державна політика у сфері фізичної культури та спорту має істотне значення для розвитку країни й потребує належної уваги як з боку держави, так і з боку громадянського суспільства, зокрема через їх конструктивну взаємодію. Лише за таких умов, на думку дослідника, можливе створення сприятливого середовища для розвитку відповідної сфери з урахуванням інтересів усіх заінтересованих сторін [18, с. 91-95].

Водночас у процесі формування і реалізації державної політики має бути забезпечене дотримання принципу продуктивності використання державних ресурсів та ефективності впровадження державної політики (ефективності, компетентності й спроможності). Зміст цього принципу полягає у необхідності підтримання належного співвідношення між залученими ресурсами та досягнутими результатами діяльності центральних і місцевих органів виконавчої влади, а також органів місцевого самовряду-

вання, спрямованої на досягнення стратегічних цілей регіонального розвитку. Реалізація зазначеного принципу передбачає систематичний аналіз і оцінювання державної політики на практиці, що дозволяє визначати, наскільки результативно вона впроваджується органами влади [19].

Отже, провідна роль держави у розвитку фізичної культури та спорту зберігає свою актуальність і в сучасних умовах. Водночас не менш значущим для поступу зазначених сфер є усвідомлення різного правового статусу учасників відповідних правовідносин, серед яких поряд з органами державної влади та органами місцевого самоврядування виступають також інститути громадянського суспільства. Їх внесок у формування та реалізацію управлінських рішень не може бути недооцінений, оскільки сталий розвиток фізичної культури і спорту забезпечується насамперед узгодженою взаємодією всіх суб'єктів відповідних правовідносин.

Висновок. Проведене дослідження засвідчує, що публічне адміністрування у сфері фізичної культури і спорту в Україні перебуває у стадії концептуальної та інституційної трансформації, зумовленої зміною управлінської парадигми від владно-розпорядчої до людиноцентричної та сервісно-орієнтованої. У цьому контексті ключового значення набуває формування системи засад публічного адміністрування, які мають ґрунтуватися на принципах відкритості, прозорості, участі громадськості, підзвітності, децентралізації, паритетності суб'єктів та ефективності використання публічних ресурсів.

Участь громадськості у формуванні та реалізації державної політики не може обмежуватися формальними процедурами консультацій чи експертних висновків, а повинна супроводжуватися реальними юридичними та організацій-

ними механізмами врахування громадської думки. Відсутність обов'язковості імплементації результатів громадських експертиз суттєво знижує їх практичну цінність і негативно впливає на рівень довіри до органів публічної влади.

Засади відкритості та прозорості є базовими передумовами змістовної участі громадян у процесах публічного адміністрування. Вони забезпечують інформованість, контрольованість та передбачуваність управлінських рішень, а також створюють умови для зовнішнього громадського контролю та адміністративної підзвітності. Водночас відкритість діяльності органів влади повинна поєднуватися з обґрунтованістю управлінських рішень і належним інформуванням осіб, права чи інтереси яких такими рішеннями зачіпаються.

Децентралізація влади у сфері фізичної культури і спорту має не лише адміністративне, а й аксіологічне значення, оскільки сприяє підвищенню легітимності публічної влади, активізації місцевих громад та формуванню партнерської моделі взаємодії між державою, органами місцевого самоврядування та інститутами громадянського суспільства. Водночас збереження надмірної залежності окремих суб'єктів галузі від центральних органів виконавчої влади свідчить про незавершеність процесів децентралізації та потребу у подальшому перерозподілі повноважень.

Отже, реформування публічного адміністрування у сфері фізичної культури і спорту має здійснюватися на засадах людиноцентризму, гуманізму та ефективності, із забезпеченням реального балансу між державним регулюванням і саморегуляцією галузі. Лише за умов узгодженої взаємодії всіх суб'єктів публічних правовідносин можливе формування стабільної, результативної та соціально орієнтованої системи розвитку фізичної культури і спорту в Україні.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики: Постанова Кабінету Міністрів України від 03.11.2010 р. № 996. *Офіційний вісник України*. 2010. № 84. С. 36
2. Купрій В., Паливода Л. Громадська експертиза та громадський моніторинг діяльності органів влади: навч. посіб. Київ: Макрос, 2011. 200 с.
3. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014 р. № 49. С. 3186.
4. Легеза Ю. Методи публічного управління: адміністративно-правовий аспект. *Law. State. Technology*. 2021. Вип. 2. С. 25–30
5. Принцип прозорості у внутрішній регуляторній практиці на прикладі регулювання ТБТ СФЗ: Інформаційний матеріал. Київ. 11 грудня 2012 р. URL : http://www.ier.com.ua/files/Projects/2012/trade_policy/-15.06.2013_workshop/0000022415-transparency_final.pdf (
6. Про принципи, які застосовуються до органів, відповідальних за позасудове врегулювання спорів про захист прав споживачів: Рекомендація Комісії № 98/257/ЄС від 30 березня 1998 року. *Офіційний вісник Європейського Союзу*. 1998. L115. С. 31
7. Пухтецька А. А. Європейські принципи адміністративного права та їх джерела. *Адміністративне право України. Академічний курс: підручник: у 2 т. / [ред. колегія: В. Б. Авер'янов (голова) та ін.]*. Київ: ТОВ Вид-во «Юридична думка», 2007–2004. Т. 1. Загальна частина. 2007. С. 101–104.
8. Системні чинники взаємодії політики і управління: наук. розробка / авт. кол.: В. А. Ребкала, Е. А. Афонін, В. А. Шахов та ін.; за заг. ред. В. А. Ребкала, В. А. Шахова. Київ: НАДУ, 2010. 40 с.
9. Зарубіжний досвід публічного адміністрування: метод. рек. / авт. кол.: Н. М. Мельтюхова, В. В. Корженко, Ю. В. Дідок та ін.; за заг. ред. Н. М. Мельтюхової. Київ: НАДУ, 2010. 28 с.
10. Матвійчук А. В. Адміністративно-правове забезпечення державної регуляторної політики. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 1. С. 108–111
11. Соціальна і гуманітарна політика: підручник / [авт. кол.: В. П. Трошинський, В. А. Скуратівський, М. В. Кравченко та ін.]; за заг. ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трошинського. Київ: НАДУ, 2016. 792 с.
12. Гасюк І. Л. Організаційна структура державного управління фізичною культурою та спортом в Україні. *Університетські наукові записки*. 2010. № 3. С. 195–203.
13. Кононович В. Г. Удосконалення державного управління в сфері фізичної культури і спорту при орієнтації на європейський вектор розвитку. *Актуальні проблеми державного управління*. 2013. № 1. С. 426–430.
14. Базенко В. А. Розвиток фізичної культури та спорту в умовах децентралізації. *Актуальні проблеми державного управління: зб. наук. пр. ОРІДУ / [голов. ред. М.М. Іжа]*. Вип. 2 (62). Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2015. С. 61–64.
15. Алікова О. М. Організаційно-правові форми діяльності державних органів у сфері фізичної культури і спорту. *Актуальні проблеми держави і права: зб. наук. пр.* 2005. Вип. 25. С. 210–214.
16. Обозна О. М. Розвиток фізичної культури і спорту як важливий напрям державної політики України щодо забезпечення здоров'я громадян. *Державне управління: теорія та практика*. 2014. № 2. С. 39–44.
17. Нікітенко С. В. Особливості нормативно-правового регулювання фізичного виховання і спорту в Україні. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2016. Вип. 1. С. 95–100.
18. Калина М. С. Актуальні завдання державної політики України у сфері фізичної культури та спорту в умовах глобалізації та євроінтеграції. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 21. С. 91–95.
19. Мельниченко Б. Б. Основні принципи діяльності органів публічного управління в Україні: адаптація до європейських стандартів. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2017. № 6. Том 2. С. 118–120.

Дата першого надходження рукопису до видання: 20.11.2025
Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 16.12.2025
Дата публікації: 30.12.2025